

Een veel te lange column over een nooit eindigend verhaal

Nee, ik wil het nu eens even niet hebben over onze katholieke zielenherders die zich al eeuwenlang vergrijpen aan de lammetjes van hun kudde. Ik liet me ruim twintig jaar geleden al ontdopen omdat ik teveel onfrisse zaakjes had gehoord - nog geheel afgezien van de bloedstollende kruistochten die tot doel hadden het geloof te verspreiden, onder meer door andersdenkenden massaal uit te roeien - en ik had het nog veel eerder gedaan als ik geweten had dat het kon, ontdopen. Het enige dat ik hier verder over de -

broodnodige – huidige commotie kwijt wil, is dat wij momenteel binnen onze praktijk meerdere slachtoffers hebben van seksueel misbruik, geweld en vervolgens de ontkenning hiervan vanwege geestelijken. Deze slachtoffers, die zich deels zelfs geen slachtoffer meer voelen en vooruit willen met hun leven, piekeren er niet over om met hun verleden de openbaarheid op te zoeken, waartoe zij nu opgeroepen worden. Ik zeg het maar even in verband met de steeds oplopende getallen die genoemd worden; vermoedelijk is het in werkelijkheid een veelvoud daarvan.

Nee, deze column gaat even over iets heel anders, hoewel.

1 De façade

Verspreid over een paar welvarende, rustieke dorpjes rond een adembenemend mooi meer, woont een familie die goed geboerd heeft. Het zijn gestudeerde mensen, intelligent en heel geestig in de omgang. Ze verdienen het respect van hun omgeving en doen daar ook veel voor. De clanoudste, een schat van een man, is jong weduwnaar geworden, maar heeft een welvarende, liefhebbende vrouw gevonden waar hij alweer vijftien jaar mee samenleeft. Ze genieten van het leven, dat afgeroomd door hun steun aan vele goede doelen nog steeds luxueus mag worden genoemd. De clanjongste, een vriendelijke vent, runt een zalig hotelletje met de meest romantische binnentuin die je je kunt indenken. Zijn vrouw trouwde een paar jaar geleden met hem in een originele Suzi Wang, zonder daar een moment dik over te doen. Ze liepen glanzend van blijdschap, losjes en bescheiden met hun grote familie en hun andere gasten van hun hotelletje naar het plaatselijke stadhuisje en na de huwelijksvoltrekking weer terug. Iedereen mocht een week blijven logeren en werd liefdevol in de watten gelegd op hun kosten. Vriendschappen werden gesloten en adressen uitgewisseld; er werd gediscussieerd, gezongen, voorgedragen, gedineerd tot in de kleine uurtjes en gewandeld langs het meer. Het was een buitenaards mooie week.

Een persoon miste, het zusje van de bruidegom. Maar niemand deed daar moeilijk over, sterker, er werd niet over gepraat: niets aan de hand. Zelfs bij haar vader, de clanoudste, was geen spoor van spijt of onrust met betrekking tot haar afwezigheid te bekennen. Naar mijn gevoel was ik de enige die er moeite mee had. Het meisje, op dat moment inmiddels net als ik een veertiger, was namelijk vroeger een vriendinnetje van me geweest. Door de afstand verloren we elkaar uit het oog, al bleef ik naar haar informeren en vage antwoorden krijgen. Ze was ooit een donkere schoonheid geweest, maar de foto's die ik later zag, toonden een broodmagere, introverte, onaantrekkelijke vreemdelinge. Stil was ze altijd al geweest en daar scheen geen verandering in te zijn gekomen, integendeel. Ze beantwoordde mijn brieven niet en beschuldigde mij ervan dat ik ze niet geschreven had. Ze kwam bijna nooit meer bij haar familie en als ze er was, was ze lastig, sliep een gat in de dag, douchte zich niet, communiceerde met mondjesmaat en beschuldigde haar vader vaagweg van onfris gedrag. Iets wat hij, die samen met alle anderen wel beter wist, gelaten over zich liet komen zonder er een woord aan te verspillen. Ze vervreemde van haar leuke familie en niemand begreep waarom. Haar vroegere gezin raakte door de jaren heen zwaar gekwetst door haar houding en ze werd het zwarte schaap. Op een discrete manier werd ze uit het familiale leven weg gezapt. Alleen als je bij de familie doorvroeg – en ik ben een doorvrager – hoorde je dat ze ondankbaar was. Ja, vooral ondankbaar was ze, moeilijk, gesloten, vreemd, en een fantast bovendien. Ik herinnerde me de rare, onheuse brief die ik zelf ooit eens van haar gekregen had en hield aarzelend mijn mond: inderdaad, ze dééd ook moeilijk en ze dacht dat ik tegen haar was, wat zeker niet het geval was. Waar ze woonde? 'Geen idee. Ergens in een sekte.' Over en einde, zo gaat dat soms met vriendschappen.

2 De val

Ik had vroeger een vriendin met reebruine ogen die al even kwetsbaar en verstild de wereld inkeken. Ze verafgootde haar vader en was als de dood voor haar moeder, die haar in een mooi huis en onder het mom van een goede opvoeding emotioneel onthutsend verwaarloosde en enkel oog had voor het jongere broertje. Alle moederliefde vloeide naar hem af, er was niets meer over. Zelfs ik zag dat al als kleuter. Die jongen was een lekker knuffeltje en wat hij fluitend en in alle gemoedsrust keer op keer kon flikken, zou haar op zware afstraffingen te staan gekomen zijn. Hij pikte een koekje en kreeg een vergoelijkende aai over zijn witte krullenbol en, wat dacht je, nog een koekje erbij; zij liet tijdens een picknick haar belegde broodje in het zand vallen en kreeg een schoen tegen haar hoofd gekeild; nooit meer vergeet ik dat beeld. Hij kortte zonder rijbewijs zijn vaders extra lange Mercedes een tiental centimeters in en het voorval bleek goed voor een nieuwe anekdote binnen de familie, wat high-fives en een mannen-onder-elkaar-en-nooit-meer-doen-gesprek. Zij deed als tiener stiekem een blote, zwarte jurk van haar moeder aan voor een foto, werd betrapt en door het hele huis geslagen (ik hilde, ik had zo iets nog nooit gezien). Door haar moeder weliswaar, haar warme vader nam haar goddank in bescherming wanneer hij maar kon. Maar later kreeg ze ook heibel met die lieve man. Onbegrijpelijk, niemand wist waarom.

Er was iets wat wèl iedereen wist – ik ook – en wat zij pas als jong volwassene na de dood van haar moeder, aan wie ze dus niets meer kon vragen, te horen kreeg: haar vader was haar vader niet en zij was het onwelkome product van een voorhuwelijks verkrachting.

Nog veel later hoorde ik zeer verontrustende dingen van haar schoonzusje, die ze kennelijk in vertrouwen had genomen. Haar had ze onder meer toevertrouwd dat haar zorgzame 'vader' zich jarenlang aan haar vergrepen had. Haar vader? Die lieve man? Kom nou! De allerlaatste man op deze aarde van wie je het zou verwachten. Nee, het verhaal was te dol voor woorden en waarom was ze er trouwens zo laat pas mee gekomen? Vreemd.

Zij was ook niet dom, schatte misschien onbewust haar geringe kansen in en durfde het dan ook aan niemand anders dan haar schoonzusje te vertellen. Ze zou niet worden geloofd. En voor leugenaar uitgemaakt worden was voor haar en is voor velen een zwaardere straf dan in stilte een incestslachtoffer zijn. 'Leugenaar, fantast' is hét verlammeende en isolerende stigma van incestslachtoffers en slachtoffers van verkrachting in het algemeen.

Ik begon de familieverhoudingen met nieuwe ogen te bekijken en zag de patronen: een kwetsbaar kind in een vage positie; een afwezige, op een ander gerichte moeder die een verkrachting in haar lijf had zitten die ze wellicht tegen wil en dank op haar dochter uitleefde; een niet biologische vader en een heel mooi, behoeftig meisje. Een meisje dat zich uiteindelijk zo lelijk mogelijk maakte. Er kwamen ook kleine details naar de oppervlakte van mijn herinneringen drijven, die ik had opgeslagen omdat ik toentertijd niet wist wat ik er precies mee moest: de bijna paars kleurende de wangen als haar vader haar een complimentje maakte waar anderen bij waren; het niet alleen willen slapen; haar wispelturigheid. Ja, het schoonzusje zou weleens helemaal gelijk kunnen hebben met haar verhaal! Ik voelde me bijna plaatsvervangend een leugenaar toen ik het aarzelend met anderen begon te bespreken. En die anderen? Ze geloofden het niet, namen het niet serieus, 'Jij bent een therapeut, die zien overal spoken', stopten het onder de dagdagelijksheden weg, namen het voor de vader op en gingen op de oude voet verder met de mensen in kwestie. De zeer verdachte dochter zat ver weg lastig te zijn en liet zich niet meer zien; waarschijnlijk niet voor niets. Rotte appels worden verwijderd en dan ga je verder met de goeie, toch?

Ik hoorde onlangs via via dat het op de dool geslagen vriendinnetje van vroeger een brief om hulp heeft rond gestuurd. Zeer jammerlijk vond ik het dat die mij – vermoedelijk door al mijn adresveranderingen in de loop der jaren - niet had bereikt; hij was namelijk vertikaal geklasseerd als 'bedelbrief' en voor bedelbrieven voelde men zich te goed. Mensen mogen wel stilletjes arm zijn maar niet hardop vragen. Of er alsnog zo'n brief aan mij doorgestuurd kon worden? Nee, sorry, hij was al lang verscheurd. Waar ze woonde? Geen idee, ergens in een home voor geflipten. Ze zit inderdaad alweer een half leven in een therapeutische gemeenschap waar ze met haar tere en door jaren kindertehuis, verwaarlozing, incest, onrecht en ontkenning diep gekwetste ziel overleeft. Daar heeft ze het plekje gevonden wat de in eer en geweten gesettelden onder ons niet voor haar

wilden of konden inruimen. Ik snapte achteraf volkomen waarom ze zich niet als zusje van de bruidgom in het gevolg van de in een Suzi Wang gehulde bruid bevond.

Let op met de zogenaamde zwarte schapen binnen een verder lelieblanke familie; in de allermeeste gevallen zijn zij niet de veroorzakers van de ellende, maar enkel de "symptomen" van een "ziekte". Ze sleuren de negatieve energie van een disfunctioneel gezin of systeem, die op het meest weerloze groeps- of gezinslid geprojecteerd wordt, met zich mee. Ofwel: de modder vloeit af naar de laagste plek, waardoor het omringende land droog blijft. De zwarte schapen sturen bedelbrieven, roepen in de woestijn, worden overspannen, raken gedeprimeerd en neurotisch, gaan in therapie. Terwijl de familie en de andere omstanders, zonder zich van dit mechanisme bewust te zijn, veelal verschoond blijven en in het zogezegd moeilijke gedrag van het zwarte schaap eeuwig een excuus vinden om op de troon van onschendbaarheid te blijven zitten. Van die zwarte schapen - waarvan ik zeer zelden een familielid te zien krijg - zit er elke dag van de week minimaal een tegenover mij in mijn praktijk.